

SENAT DE BELGIQUE**SESSION DE 1975-1976**

23 JUIN 1976

Projet de loi sur la répression du travail frauduleux à caractère commercial ou artisanal**RAPPORT**

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DES CLASSES MOYENNES
PAR M. GILLET

Le projet qui est soumis à vos délibérations a été voté par le Sénat le 11 décembre 1975. Il a été amendé par la Chambre des représentants. Votre Commission l'a réexaminé au cours de sa réunion du 15 juin 1976.

Exposé du Ministre des Classes Moyennes

Comme vous le savez, le projet qui avait été adopté par le Sénat exigeait deux conditions pour qu'un travail soit qualifié de frauduleux, à savoir : le caractère habituel de l'activité exercée à titre principal ou à titre d'appoint, et le but de lucre.

A l'occasion de la discussion du projet en Commission de la Chambre, des commissaires se sont posé la question de savoir par quel moyen apporter la preuve d'un fait négatif et ont souhaité apporter des modifications au projet en ce qui concerne le problème de la preuve.

Ont participé aux travaux de la Commission :

Membres effectifs : MM. Wathelet, président; Akkermans, Blancquaert, Bury, Coppens, Cristel, D'Haeyer, De Graeve, De Grève, Gijls, Gramme, Janssens, Lecoq, Persyn, Smeers, Van Canneyt, Vandenberghe, Vangeel, Mme Verdin-Leenaers, MM. Vernimmen et Gillet, rapporteur.

R. A 10254*Voir :***Document du Sénat :**

671 (1974-1975) : N° 7 : Projet amendé par la Chambre des Représentants.

BELGISCHE SENAAAT**ZITTING 1975-1976**

23 JUNI 1976

Ontwerp van wet tot beteugeling van het sluitwerk met handels- of ambachtsskarakter**VERSLAG**

NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE
MIDDENSTAND UITGEBRACHT
DOOR DE HEER GILLET

Het in behandeling zijnde ontwerp werd door de Senaat goedgekeurd op 11 december 1975. Het werd door de Kamer van volksvertegenwoordigers gewijzigd. Uw Commissie heeft het opnieuw besproken ter vergadering van 15 juni 1976.

Uiteenzetting van de Minister van Middenstand

Zoals u bekend is, waren in het door de Senaat aangenomen ontwerp twee voorwaarden gesteld opdat een werk als sluitwerk zou kunnen worden bestempeld, namelijk : de niet-toevallige aard van het werk dat als hoofd- of bijwerkzaamheid wordt uitgeoefend en het winstoogmerk.

Bij de bespreking van het ontwerp in de Kamercommissie hebben sommige leden zich afgevraagd hoe het bewijs van een negatief feit kon worden geleverd; zij wensten de bepalingen van het ontwerp met betrekking tot de bewijslast te wijzigen.

Aan de werkzaamheden van de Commissie hebben deelgenomen :

Vaste leden : de heren Wathelet, voorzitter, Akkermans, Blancquaert, Bury, Coppens, Cristel, D'Haeyer, De Graeve, De Grève, Gijls, Gramme, Janssens, Lecoq, Persyn, Smeers, Van Canneyt, Vandenberghe, Vangeel, Mevr. Verdin-Leenaers, de heren Vernimmen en Gillet, verslaggever.

R. A 10254*Zie :***Gedr. St. van de Senaat :**

671 (1974-1975) : N° 7 : Ontwerp geamendeerd door de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

Finalement, après de longues discussions, le Gouvernement a présenté un amendement qui rencontrait les préoccupations des deux parties.

Cet amendement concerne principalement l'article 2 du projet de loi.

Le § 1er de cet amendement définit ce qu'on entend par « travail frauduleux ».

Il est inspiré par les principes suivants :

— il n'y a plus aucun renversement de la charge de la preuve; les conditions de l'infraction doivent être prouvées par la partie poursuivante;

— c'est le travail, la prestation, indépendamment de toute qualification juridique qui est visé pour autant que ce travail puisse faire l'objet d'une profession relevant de l'artisanat, du commerce ou de l'industrie.

La notion d'activité qui existait dans le projet soumis par le Sénat supposait une certaine permanence encore accentuée par la nécessité d'apporter la preuve du caractère habituel de l'activité.

La notion de travail ne suppose ni permanence, ni caractère habituel.

Ce travail doit être effectué en dehors de tout lien de subordination, la preuve du caractère habituel ou lucratif de travail ne doit plus être apportée. Seule la preuve de la prestation visée doit l'être.

Le défaut d'immatriculation au registre du commerce ou de l'artisanat ou d'autorisation, ou d'assujettissement, ou d'immatriculation requis pour l'exercice d'une profession ayant pour objet le travail incriminé doit être prouvé mais la preuve doit porter uniquement sur le fait de la non-immatriculation ou du défaut d'autorisation ou d'assujettissement.

En effet, la définition du travail frauduleux contenue dans le § 1er ne fait plus référence, contrairement au texte transmis par le Sénat, ni à l'exercice d'une activité commerciale ou artisanale ni au caractère habituel et au but de lucre de cette activité.

Par conséquent, le § 1er qui crée une infraction spéciale sera d'application pour tout travail répondant aux critères qu'il détermine même si peuvent être invoqués les motifs tels l'absence de caractère habituel ou de but lucratif qui pourraient être argués pour justifier une non-immatriculation au registre du commerce ou de l'artisanat ou le non-respect de prescrits légaux en matière d'assujettissement ou d'immatriculation.

Il faut fournir la preuve que le travail visé soit par son importance et son caractère technique (les deux conditions doivent être cumulées), soit par sa fréquence soit par l'usage d'un matériel ou d'un outillage, présente un caractère professionnel.

Na langdurige besprekingen heeft de Regering een amendement ingediend dat aan het door beide partijen nagestreefde doel beantwoordt.

Dit amendement heeft hoofdzakelijk betrekking op artikel 2 van het ontwerp van wet.

§ 1 van het amendement bepaalt wat onder « sluikwerk » moet worden verstaan.

Het gaat uit van de volgende beginselen :

— de bewijslast wordt niet meer omgekeerd; de partij die de vervolging instelt moet bewijzen dat de voorwaarden van het misdrijf vervuld zijn;

— bedoeld wordt het werk, de prestaties, ongeacht de juridische betekenis die daaraan wordt gegeven, voor zover dit werk als beroep kan worden uitgeoefend in het ambachtswezen, de handel of de nijverheid.

Het begrip werkzaamheid dat in het door de Senaat overgezonden ontwerp voorkwam, onderstelde een zeker permanent karakter, waarbij nog kwam dat het bewijs moest worden geleverd dat die activiteit geregeld werd verricht.

Het begrip werk onderstelt noch een permanent, noch een geregeld karakter.

Bedoeld werk moet worden verricht buiten elke band van ondergeschiktheid en er hoeft niet meer bewezen te worden dat het werk geregeld of met winstoogmerk werd verricht. Alleen moet worden bewezen dat de bedoelde prestatie is verricht.

Het bewijs moet worden geleverd dat de betrokkene niet ingeschreven is in het handelsregister, dat hij de vereiste vergunning niet bezit, of dat hij niet voldoet aan de voorgeschreven verzekeringsplicht of inschrijving voor de uitoefening van bedoeld werk; dat bewijs moet evenwel enkel slaan op het feit dat de betrokkene niet is ingeschreven, dat hij geen vergunning bezit of niet verzekeringsplichtig is.

In tegenstelling met de door de Senaat overgezonden tekst verwijst de in § 1 opgenomen definitie van het sluikwerk niet meer naar een handels- of ambachtswerkzaamheid noch naar het geregeld karakter van die arbeid of het beoogde winstoogmerk.

Paragraaf 1, die een speciaal misdrijf invoert, zal derhalve van toepassing zijn op elk werk dat beantwoordt aan de in die paragraaf bepaalde criteria, zelfs indien bepaalde redenen — zoals het ontbreken van het geregeld karakter of het winstoogmerk — kunnen worden ingeroepen ter verantwoording van het feit dat de betrokkene niet in het handels- of ambachtsregister is ingeschreven of dat hij de wettelijke voorschriften inzake verzekeringsplicht of inschrijving niet heeft nageleefd.

Het bewijs moet worden geleverd dat het werk, hetzij door zijn omvang en zijn technische aard (beide voorwaarden moeten vervuld zijn), hetzij door zijn frequentie of het aanwenden van materieel of werktuigen, een professioneel karakter heeft.

En résumé, le projet qui vous est soumis vise les activités ayant un caractère professionnel. Ce caractère professionnel résultera de l'une des trois conditions suivantes :

1. soit être important et avoir un caractère technique incontestable;
2. soit être affecté d'un caractère de fréquence;
3. soit requérir l'utilisation d'un matériel ou d'un outillage. Certaines activités seront présumées d'office comme étant frauduleuses. Ce seront celles qui seront exercées par des personnes non inscrites au Registre du commerce ou de l'artisanat, qui recrutent de la clientèle, par voie de publicité, ou dont les travaux sont offerts à des conditions de prix telles qu'ils impliquent un caractère frauduleux.

Il appartiendra toutefois aux tribunaux d'apprécier ce qu'il y a lieu d'entendre par des conditions particulièrement avantageuses de prix auquel le travail est offert et par des arguments similaires à l'annonce de la non-application de la T.V.A.

Une troisième série de travaux non visés par le projet a été ajoutée : il s'agit de ceux qui sont accomplis par les organisations socioculturelles reconnues par le Roi, pour autant que ces travaux entrent dans le cadre de l'objet de ces organisations. Les travaux effectués dans le cadre familial pour des parents ou alliés jusqu'au deuxième degré sont autorisés; lorsqu'il s'agit de construction d'habitations sociales la parenté est étendue jusqu'au quatrième degré.

Le projet qui vous est soumis a fait l'objet de nombreuses discussions en commission de la Chambre et finalement a été adopté à l'unanimité moins deux abstentions. En séance publique il a recueilli également l'unanimité moins deux voix.

J'espère que vous apporterez à ce projet la même approbation.

Discussion générale

Plusieurs membres interviennent dans la discussion générale pour déclarer qu'ils se rallient au texte tel qu'il a été amendé à la Chambre. Il est toutefois rappelé que votre Commission avait elle aussi en son temps exprimé le souhait de voir supprimer la disposition concernant le renversement de la preuve mais que le Gouvernement n'avait pas pu se rallier à ce point de vue.

Bien que le texte présenté ne soit pas parfait, un commissaire exprime sa satisfaction au sujet du compromis auquel on est finalement arrivé. En dernière analyse, il vaut encore mieux avoir une loi, fût-elle imparfaite, que pas de loi du tout.

Un membre, visant plus particulièrement le texte de l'article 2, considère que l'on se trouve ici devant une mauvaise loi. Il doute que l'on ait fait un progrès en comparaison avec le texte original car la suppression de la disposition concernant le caractère lucratif de la prestation peut mener loin. Il désire également savoir pourquoi on a supprimé la déclaration préalable qui constituait en quelque sorte une soupape de sûreté.

Kortom, het u voorgelegde ontwerp heeft betrekking op werkzaamheden met een professioneel karakter. Dit professioneel karakter kan worden afgeleid uit een van de drie volgende voorwaarden :

1. het werk moet een zekere omvang hebben en zonder twijfel van technische aard zijn;
2. het moet geregeld worden uitgevoerd;
3. de aanwending van materieel of werktuigen moet noodzakelijk zijn. Sommige werkzaamheden zullen ambtshalve als sluikwerk worden beschouwd. Het zijt de werken uitgevoerd door personen die niet in het ambachts- of handelsregister zijn ingeschreven, die door reclame cliënteel winnen of waarvan het werk wordt aangeboden tegen zodanige prijsvoorwaarden dat het als sluikwerk kan worden beschouwd.

De rechtbanken zullen evenwel moeten oordelen over wat moet worden verstaan onder bijzonder voordelige prijsvoorwaarden waartegen het werk wordt aangeboden en onder argumenten die kunnen worden vergeleken met de mededeling dat de B.T.W. niet zal worden toegepast.

Aan het ontwerp werd een derde reeks werken toegevoegd welke niet onder de toepassing van de wet vallen : het gaat om werkzaamheden van de door de Koning erkende sociaal-culturele organisaties, voor zover die werkzaamheden verband houden met het doel van die organisaties. De werkzaamheden in familieverband verricht voor bloed- of verwanten tot de tweede graad zijn toegelaten; voor de bouw van sociale woningen mag de bloedverwantschap tot de vierde graad gaan.

Het u voorgelegde ontwerp werd door de Kamercommissie grondig besproken en uiteindelijk op 2 onthoudingen na eenparig aangenomen. In openbare vergadering werd het ook op 2 stemmen na eenparig aanvaard.

Ik hoop dat u dit ontwerp eveneens zult goedkeuren.

Algemene bespreking

Bij de algemene bespreking verklaren verscheidene leden dat zij instemmen met de tekst zoals hij door de Kamer werd gewijzigd. Er wordt evenwel in herinnering gebracht dat uw Commissie destijds de wens had uitgedrukt dat de bepaling betreffende de omkering van de bewijslast zou worden weggelaten maar dat de Regering zich bij dat standpunt niet had kunnen aansluiten.

Een commissielid verklaart tevreden te zijn over het compromis dat uiteindelijk werd bereikt, ook al is de voorgestelde tekst niet volmaakt. Het is tenslotte beter een wet te hebben, ook al is zij onvolmaakt, dan helemaal geen wet.

Een ander lid doelt meer bepaald op de tekst van artikel 2 en is van oordeel dat men hier voor een slechte wet staat. Hij betwijfelt of er vooruitgang is vergeleken met de originele tekst want de weglating van de bepaling betreffende het winstgevend karakter van de prestatie kan verstrekken gevolgen hebben. Hij wenst te weten waarom men de voorgaande verklaring, die in zekere zin een veiligheidsklep was, heeft geschrapt.

A cette dernière question, le Ministre répond que la déclaration était le pendant du renversement de la preuve et dès lors que celui-ci était supprimé il fallait aussi supprimer l'autre disposition. Il souligne aussi que l'accumulation de déclarations pouvait constituer une preuve d'abus. Il rappelle une fois encore les dispositions de l'article 2, § 1er, qui ont trait aux restrictions pour ce qui concerne le caractère professionnel du travail fourni. Il ne faut pas perdre de vue non plus qu'il appartiendra au pouvoir habilité à exercer les poursuites de fournir la preuve que quelqu'un a exercé un travail frauduleux.

Discussion des articles

Article 1

Cet article est adopté à l'unanimité des 17 membres présents.

Article 2

Un membre rappelle les dispositions légales en matière de travail autorisé pour les pensionnés. Lorsque la déclaration préalable a été faite au service des pensions compétent, le pensionné a le droit d'exercer une activité complémentaire en se conformant bien entendu aux dispositions légales en la matière.

Le projet en discussion comporte-t-il des changements pour les indépendants ?

Le Ministre répond par la négative mais souligne la nécessité pour les intéressés d'être en règle au point de vue du registre du commerce et des conditions d'accès à la profession.

L'article 2 est adopté par 15 voix et 2 abstentions.

Articles 3 et 4

Ces articles sont adoptés à l'unanimité des 17 membres présents.

Article 5

Cet article est adopté par 15 voix et 2 abstentions.

Articles 6 à 9 inclus

Ces articles sont adoptés à l'unanimité des 18 membres présents.

L'ensemble du projet de loi a été adopté par 16 voix et 2 abstentions.

Le présent rapport a été approuvé à l'unanimité des 13 membres présents.

Le Rapporteur,
J. GILLET.

Le Président,
J. WATHELET.

Op deze laatste vraag antwoordt de Minister dat de verklaring de tegenhanger was van de omkering van de bewijslast en aangezien laatstgenoemde maatregel wegviel diende men ook de andere bepaling te doen vervallen. Hij merkt nog op dat opeenvolgende verklaringen een bewijs van misbruik zouden kunnen vormen. Hij herinnert nogmaals aan de bepalingen van artikel 2, § 1, die betrekking hebben op de beperkingen voor wat het professioneel karakter van het werk betreft. Men mag evenmin uit het oog verliezen dat de overheid die gemachtigd is vervolgingen in te stellen, het bewijs moet leveren dat iemand sluikwerk heeft verricht.

Artikelsgewijze bespreking

Artikel 1

Dit artikel wordt bij eenparigheid van de 17 aanwezige leden aangenomen.

Artikel 2

Een lid herinnert aan de wettelijke bepalingen inzake de arbeid die door gepensioneerden mag worden verricht. Wanneer bij de bevoegde dienst voor de pensioenen een voorafgaande verklaring werd gedaan, heeft de gepensioneerde het recht bijkomend werk te verrichten op voorwaarde evenwel dat hij de wettelijke bepalingen ter zake naleeft.

Bevat het in bespreking zijnde ontwerp wijzigingen voor de zelfstandigen ?

De Minister antwoordt ontkennend maar wijst erop dat de betrokkenen moeten ingeschreven zijn in het handelsregister en de voorwaarden voor de uitoefening van het beroep vervullen.

Artikel 2 wordt aangenomen met 15 stemmen bij 2 onthoudingen.

Artikelen 3 en 4

Deze artikelen worden bij eenparigheid van de 17 aanwezige leden aangenomen.

Artikel 5

Dit artikel wordt aangenomen met 15 stemmen bij 2 onthoudingen.

Artikelen 6 tot en met 9

Deze artikelen worden aangenomen bij eenparigheid van de 18 aanwezige leden.

Het geheel van het ontwerp van wet wordt aangenomen met 16 stemmen bij 2 onthoudingen.

Dit verslag is goedgekeurd bij eenparigheid van de 13 aanwezige leden.

De Verslaggever,
J. GILLET.

De Voorzitter,
J. WATHELET.